Dorpswandeling Poeldijk

GEMEENTE WESTLAND

Monumentaal Westland

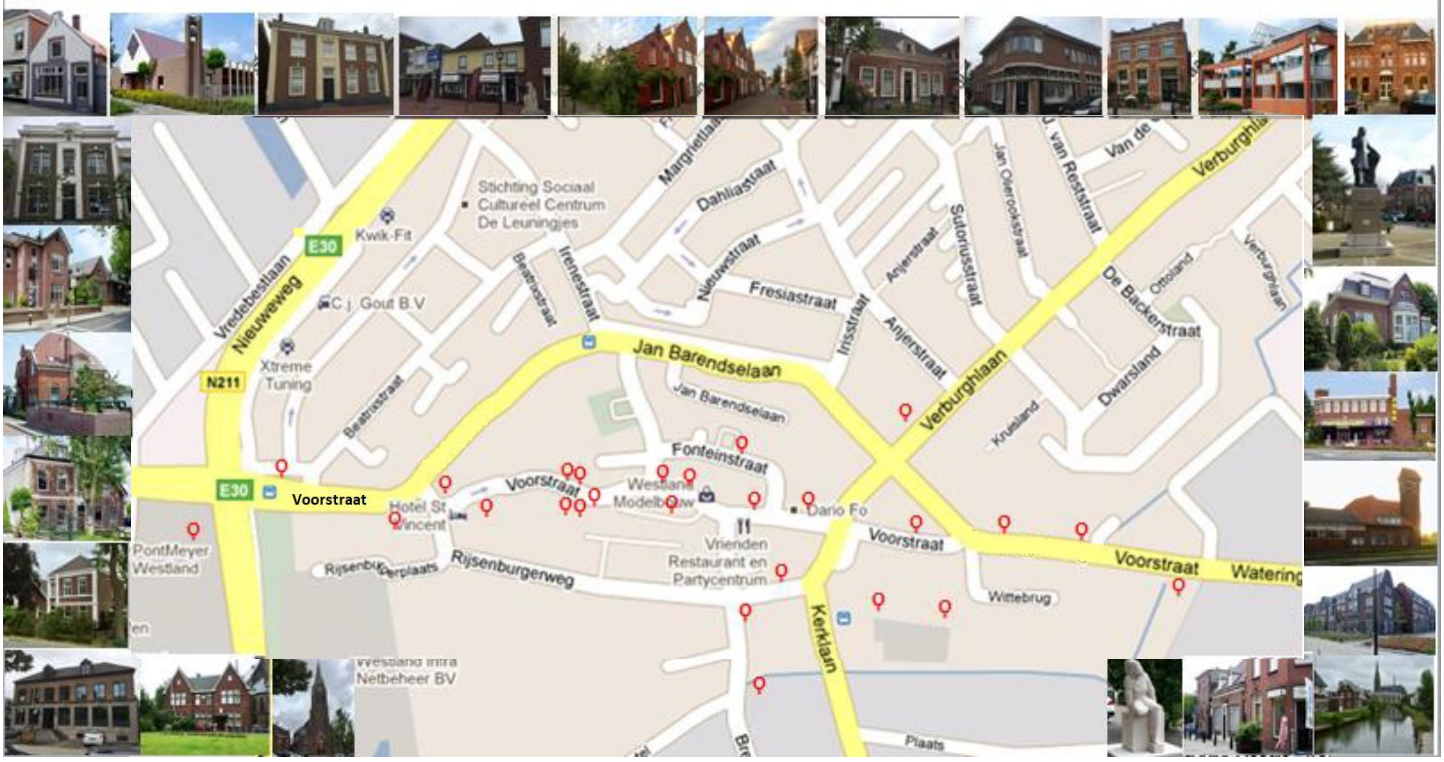

Dorpswandeling Poeldijk

Een rondwandeling door de oude kern van Poeldijk

We beginnen de dorpswandeling bij de R. K. Kerk, Voorstraat 109 (aan het Kerkplein). De architect is Nicolaas Molenaar sr.
Deze laat-neogotische kerk (Kathedraal van het Westland) dateert uit 1926. De sierlijke toren, 79 meter, is de hoogste in het Westland. De trapopgang in de toren is vernieuwd en bij speciale gelegenheid kan men uitkijken over het Westland. De kerk heeft fraaie gebrandschilderde ramen van W. Mengelberg. Tijdens WO ll zijn de klokken door de Duitse bezetter omgesmolten. Het Angelusklokje is in 1947 verloren gegaan.

De pastorie ernaast is gebouwd in 1932, in gemetselde donkerrode baksteen in Zakelijk Expressionistische stijl. Architect was hier Nicolaas Molenaar jr, de zoon van de architect van de kerk. Boven de entree zien we een reliëf met een kruis. Hoger is een reliëf aangebracht met een wervelende voorstelling van de Drie Koningen die elkaar de ster wijzen. Het gebouw is nu in gebruik als vergaderfaciliteit met op de zolder het Kerkarchief.

Tegenover de kerk, Voorstraat 96, zien we een statig pand in Noordelijke Neorenaissance stijl, een ingetogen wederopbouw pand met strakke Classicistische vormen uit circa 1958. Dit pand werd gebouwd voor de Boerenleenbank. Ontwerpers waren Paardekooper & Barnhoorn uit Lisse. Van het bordes met de trappen werd lange tijd gebruik gemaakt bij aubades door de basisscholen op Koninginnedag. Voor de intocht van St. Nicolaas kwam het dorp hier ook bijeen. Rechts van dit pand verrees in 1985 een nieuw bankgebouw maar dit is inmiddels in appartementen verdeeld.

Op Voorstraat 112 zien we een Neoclassicistisch boeren herenhuis met kenmerken van eclecticisme – bouwjaar 1871. Het heeft een rijk gedecoreerde voordeur en mooi Art Nouveau glas-in-lood. Dit huis is een uniek complex van een herenhuis met links op nr. 110 een aangebouwd koetshuis – sedert lange tijd al in gebruik als woonhuis – In de westgevel daarvan zijn in het metselwerk de sporen van vroegere stalramen te zien. Het bovenraam in het koetshuis was destijds een hooiluik.

Een gespiegelde replica uit 1872 bevindt zich op nr. 112b. We zien hier eveneens een schilddak en een strakke Neoclassicistische geometrische indeling, pleisterwerk en pilasters. Let op de verschillen in gevelindeling tussen 112 en 112b. Hier is in de voordeur het gemeentewapen van Monster uitgesneden - in de late 19de eeuw was het de woning van een wethouder. De beide huizen zijn gebouwd i o v boer Nicolaas Helderman wiens weilanden tot aan het slootje langs dit deel van de Voorstraat, toen Polderlaan, liepen. Ze waren bestemd als erfdeel en huwelijkscadeau voor twee van zijn dochters. De aangebouwde woningen hebben een overstekend zadeldak.

We kijken ter hoogte van Voorstraat 145 nog even naar de in 2014 herbouwde brug. Daarin zien we een tegeltableau. Het dateert van 1930. In het tegenoverliggende brugdeel is de naam Witte Brug vermeld, de tegels zijn vervaardigd door ceramist Willem Coenraad Brouwer uit Leiden. We zien daarnaast watervogels en bloemmotieven. Op Wateringseweg 1 zien we een huis met een bijzondere architectuur, Torenzicht, waarin elementen van Jugendstil en Rationalisme, daterend van 1914. Het huis is gebouwd voor de Familie Bom van de Gantel. Het oude Torenzigt dat erachter lag is in 1912 gesloopt.

We keren om en lopen terug. Bij nr.121 steken we over en lopen naar de stoplichten bij de Verburghlaan, daar gaan we rechtsaf. We zien op nr. 24 de fraaie in 1920 gebouwde Bartholomeusschool voor jongens. Het gebouw, in Chaletstijl, heeft een U-vorm met 12 klaslokalen. Dit was oorspronkelijk 10 en later 2 aangebouwd. De architect was Nic. Molenaar jr. Sinds 1967 kregen jongens en meisjes hier gezamenlijk les. In 2007 werd de school gesloten. Er wordt nieuwe invulling aan het gebouw gegeven. Op nr. 22 de bijpassende woning voor het Hoofd der School. Nu particulier bezit. We wandelen via de stoplichten bij de Verburghlaan weer richting de kerk en gaan rechtsaf de Voorstraat in.

Op Voorstraat nr. 88 zien we een statig Neoclassicistisch pand uit 1874 met twee verdiepingen. Het is een deel van het zusterklooster dat hoorde bij de lagere school voor meisjes en kleuters. Architect was H. van den Brink. Petrus Goeijenbier en zijn vrouw Maria Elisabeth d'Erkenne, zelf kinderloos, schonken een geldbedrag en stelden tuingrond beschikbaar voor de bouw die in opdracht van het R. K. Kerkbestuur plaatsvond. Zie de marmeren plaquette in de entreehal. De zusters Franciscanessen uit Oudenbosch namen er hun intrek. Zij gaven ruim een eeuw hun beste krachten aan het onderwijs in Poeldijk. Ook was de bibliotheek hier enige tijd gevestigd. Rond 1962 kreeg het een bestemming als jeugd- en recreatiegebouw, het VJV. In 1989 kocht de Gemeente Monster het pand op. ROC Mondriaan was er gevestigd en onder de naam Dario Fo werden er o. a. Opera's en andere theaterstukken ingestudeerd. De oorspronkelijke kleine geveltoren verdween bij een verbouwing in 1985.

Op nr. 85 zien we het oudste huisje van Poeldijk. Onder dit
Huisje liggen nog de fundamenten van de eerste R. K. Kerk van Poeldijk.
Jarenlang was hier de sigarenzaak van Veerkamp gevestigd die in 1990 zijn deuren sloot. Boven het voormalige etalageraam zijn de oude reliëfletters DE ROOKER nauwelijks meer terug te vinden.

Voorbij nr. 88 slaan we rechtsaf en we zien aan de Fonteinstraat nr. 6 de in 1988 in gebruik genomen Hervormde kerk, in een typerende jaren ’80 bouwstijl. Het ontwerp is van architect S. van den Akker uit Monster. De Fonteinstraat is genoemd naar schoolhoofd en koordirigent dhr. C. Fontein. Hij was hoofd van de Christelijke School aan de Monsterseweg.

Terug naar de Voorstraat en daar gaan we rechtsaf.
Op nr. 84 zien we het woonhuis van huisarts dr. Jan ter Haar. Het heeft een Neoclassicistisch ontwerp. Het kerkbestuur heeft in 1888 een dokterswoning laten bouwen. Twee artsen hebben hier opeenvolgend en langdurig een praktijk uitgeoefend. De eerste was dr. Weitjens, afkomstig uit Huissen bij Arnhem. Hij heeft zich mede ingezet voor sociale woningbouw. Nadien kwam dr. Ter Haar in dit huis. Ook hij heeft jarenlang dag en nacht voor zijn patiënten klaar gestaan. Er was een eigen apotheek in het pand aanwezig.

Midden in de dorpsstraat, aan het pleintje, ligt een leuk pand met een karakteristiek dak. Het is een oud boerderijtje, nu nog herkenbaar aan de bovenste helft van de gevel. Maar hier was gedurende bijna 100 jaar de brood- en banketbakkerij van de fam. Bronswijk gevestigd.
De tijd waarin op deze centrale plaats een boerenbedrijf was kan men zich niet meer herinneren.

Op nr. 48 staat een van de aardigste huisjes van de Voorstraat, gebouwd rond 1875. Let op de voorgevel en het beeldje op de geveltop. Het figuurtje kijkt, zijn hoofd ondersteunend, naar het leven in de straat beneden. Het huis heeft een mansardedak en rode Hollandse pannen, de voorgevel is gestuukt.

We zijn nu in de winkelstraat die de Voorstraat sinds lange tijd is. Deze straat heette vroeger ‘Heeren Wegt’. Het is al eeuwen een belangrijke winkelstraat in Poeldijk.
In 1960 waren in deze straat over een lengte van 200m 5 slagers, 5 bakkers, 3 kruideniers, 4 kroegen, 2 kappers en nog 15 andere bedrijven. Door deze verscheidenheid aan winkels had ieder pand een ander gezicht. Het is een uniek stukje historie van Poeldijk.

Aan de linkerkant, voorbij enkele winkels, komen we bij Voorstraat 41. Gebouwd in 1851 als kwekerswoning. Een middengang huis. De hoge zolder diende in de winter dikwijls als fruitopslag. Echtpaar Zuidgeest – van Ruyven woonde hier tientallen jaren tot begin jaren ’70. Sinds 1976 woont hier de familie De Zeeuw – van Huijsstee.
Het oorspronkelijk ingedeelde huis is goed bewaard gebleven.

Ernaast op no. 39, de vroegere slagerij van de familie Scholten. Gebouwd in 1927. Architect was Jan van Vliet. Stijlkenmerken van de Amsterdamse School zijn o a te vinden in versierende variaties in het metselwerk. Nu is het woning met atelier van Els Hoonhout en familie.

Voorstraat nr. 16 is een pand met een asymmetrische Art Nouveau lijn boven in de gevel. In het glas-in-lood herkennen we ook deze sierlijke en decoratieve stijl. Dit huis werd destijds gebouwd voor de hoofdonderwijzer van de openbare school.

Door de slingerende Voorstraat, ooit een Ganteldijk, komen we bij nr. 14, een appartementengebouw in helderrode baksteen. Bovenop het dak is een lichtstraat aangebracht in de vorm van een kasdek. Op deze plaats stond o a de smederij annex kassenbouwbedrijf van de fa. Grimbergen.
Voor de tuinbouw was deze firma een van de belangrijke toeleverende bedrijven.

Op nr. 31 staat het Vincentiusgebouw uit 1905. In Hollandse Neorenaissance met Jugendstil details. In 1904 stierf Dorus van den Berg die een vermogend man was. Hij liet een groot bedrag na aan de Vincentiusvereniging waarvan deze dit pand liet bouwen. Het werd gebruikt voor bruiloften, recepties en cursussen: een verenigingsgebouw. Het werd ook wel ‘Het Bondje’ genoemd. De boerenleenbank heeft na de bouw hier een kamer gehuurd en hield daar 35 jaar kantoor. Na de oorlog maakten de toneelverenigingen en de NKJB, evenals Blitssociëteit Juuls en de latere Jongerensoos ‘67 gebruik van het gebouw.
Het gebouw doet nu dienst als hotel. Architect was Jos Duynstee.

Op de hoek bij het kruispunt staat het beeld van pastoor Verburgh, de druivenpastoor. Spreken we over Poeldijk dan komen we al snel zijn naam tegen. Hij kwam in 1647 en is tot aan zijn dood in 1708 Poeldijk trouw gebleven. Naast zijn ambt als geestelijke was hij de persoon die de druiventeelt extra heeft gepromoot. Hij introduceerde nieuwe rassen, evenals het enten en de gewasverzorging. Mede hierdoor werd de streek welvarender. In 1930 werd uit dankbaarheid een standbeeld opgericht. Het ontwerp is van August Falise. Het beeld is gefinancierd door de Westlandse veilingen, de gemeenten, particulieren en bedrijven.

Aan de linkerkant, richting de oude Veilingbrug, ligt Voorstraat 11, een karakteristieke villa uit 1912, huize ‘Verburgh’. Rechtsboven in de scherp gesneden klokvormige uitbouw staat sierlijk in een ovaal de naam ‘Verburgh’.
Achter dit pand had de familie Dirk van den Broek een kwekerij.
Nu is daarop het Energiebedrijf gevestigd.
Na de gezusters Van den Broek – dochters van de oude Dirk - huisvestte dit pand lange tijd de Raiffeisenbank.

We zien aan de overkant, op Julianastraat 2, het voormalige Hotel Verburgh. Het werd in 1934 gebouwd. Architect was D. Oosthoek. De Poeldijkse Veiling aan de overkant was een druk verzamelpunt van mensen en producten. Na het veilen bijvoorbeeld, kwamen belangstellenden en commissionairs hier napraten over de resultaten van de dag. Hotel Verburgh wacht nu op een nieuwe bestemming. Rechts hiervan staat, op Beatrixstraat 2, het vroegere postkantoor, in een stijl die aan de Haagse School doet denken. Dit werd in 1932 door G. Delfgaauw gebouwd.

Aan de overkant van de rijksweg en het water zien we een opvallend gebouw. De voormalige Fruit- en Groenteveiling, in 1929 gebouwd in een Zakelijk Expressionistische stijl naar een ontwerp van Dirk Oosthoek. Nu een rijksmonument. Het heeft een mooie zadeldaktoren en wijzerplaten. Vroeger legden hier de schuiten aan om hun producten ter veiling aan te bieden. Het was een doorvaartveiling. Voor het veilen werd er eerst gekeurd, waarna de verkoop via een afmijnklok plaats vond. Vanaf 1970 werd verderop in Veiling Westland Noord geveild. Tegenwoordig biedt het gebouw plaats aan verschillende bedrijven die met de tuinbouw te maken hebben.

We keren om en lopen het dorp weer in. Verderop rechts bij de Rijssenburgerweg komen we bij het nieuwe verzorgingshuis ‘De Terwebloem’. ‘De Terwebloem’ was in de 16de en 17de eeuw de naam van de Poeldijkse Rederijkerskamer die een belangrijke rol speelde in het culturele leven. Dank zij donaties van betrokken particulieren en bewoners is er in 2013 binnen de U-vorm een afwisselende belevingstuin gerealiseerd.

We volgen de Rijssenburgerweg en slaan dan rechtsaf bij de Poeldijkse Vaart. Daar lopen we de Gantelbrug over en gaan meteen rechts het pad langs het water op. Van hieruit hebben we een prachtig uitzicht op de RK kerk. En over het water zien we het dorp. Links zijn enkele kwekerijen en langgevel woningen. De Gantel, was door de eeuwen heen een belangrijke waterweg voor aan- en afvoer van bouwmaterialen, tuinbouwproducten, voor beregenen en de afvoer van overtollig water. Het is een overblijfsel van een voormalige vloedstroom vanuit de zee. Sinds 1970 wordt de Gantel gebruikt voor recreatie.

We lopen terug en gaan rechtdoor de Poeldijkse Vaart over. Tot voor de huizen nrs. 3 en 5 lag vroeger de haven van Poeldijk. Deze haven is omstreeks 1968 gedempt. De Vaart was in vroegere jaren het middelpunt van bedrijvigheid. Hier werden de schuiten aangelegd en kon men lossen en laden, van mest tot brandstof, kortom alles wat men nodig had.

Verderop gaan we rechtsaf de Voorstraat in. Op het pleintje staat een beeld van een zittend meisje - Marion. Het is gemaakt door haar vader, de beeldhouwer Hans van Coevorden uit Hattem. Dit beeld is hier geplaatst in 1985 op initiatief van de Rabobank bij de opening van een nieuw Bankgebouw. Stichting Groen en Sier kreeg de opdracht voor een beeld te zorgen ter verfraaiing van de juist opgeknapte Voorstraat.

We zijn nu weer dicht bij het beginpunt van de wandeling.

Enkele andere bezienswaardigheden:

Boerderij "De Arckelsteijn" uit 1717, langhuistype, Wateringseweg 22; Irenestraat, de voormalige Bloemenveiling, nu ‘De Veiling’; Aan de Wateringseweg (bij de Blauwe Brug) een rijksmonument betreffende een terrein met sporen van bewoning uit de Romeinse Tijd, (gedeeltelijk beschermd terrein). Van Ruyvenlaan 23; Vredebestlaan 16; Dr. Weitjenslaan 79, langs de Monsterseweg, de Voorstraat en de Wateringseweg staan nog een aantal fraaie woningen.

Deze route is tot stand gekomen op initiatief van de
Werkgroep Historie Bartholomeus Poeldijk
Poeldijk,16 april 2011. Laatste update: juli 2020
Tekst: Werkgroep, Ton van Lier. Jos van Kester en Mi- Tê Goeijenbier
Foto’s: Mi- Tê Goeijenbier

Meer info: www.historiebartholomeuspoeldijk.nl/ www.monumentaalwestland.nl
historiebartholomeuspoeldijk@gmail.com

Nieuweweg
D r Weitjenslaan
E30
N211
Casembrootlaan
Mauritslaan
Café de Luifel
Dijkpolderlaan
Verschoorestraat
De Boerstraat
Autorijschool Rob Vreugdenhil
Dr Ter Haarlaan
Verburghlaan
Eliasdreef
Hofje van Maat
Van der Klugt-Wittenmansingel
Van de Graafstraat
A.J. van Reststraat
Jan Olierookstraat
Sutoriusstraat
Anjerstraat
Irisstraat
Fresiastraat
Nieuwstraat
Dahliastraat
Margrietlaan
Friesiaan
Stichting Sociaal Cultureel Centrum De Leuningjes
Kwik-Fit
C.j. Gout B.V
Xtreme Tuning
Vredehestlaan
Beatrixstraat
Irenestraat
Jan Barendselaan
Fonteinstraat
Voorstraat
Hotel St Vincent
Westland Modelbouw
Dario Fo
Vrienden Restaurant en Partycentrum
Rijsenburgerweg
Rijsenburgerplaats
PontMeyer Westland
Westland Infra Netbeheer BV
N213
Kerklaan
Wittebrug
Plaats
Wateringseweg
N464
De Backerstraat
Ottoland
Verburghlaan
Dwarsland
Kruisland
Laan Boerham